

Vergaderjaar 2002–2003

27 223

Arbeidsmarktbeleid etnische minderheden 2000–2003

Nr. 30

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 3 december 2002

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid¹ heeft op 6 november 2002 overleg gevoerd met staatssecretaris Phoa van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over:

- **de kabinetsreactie op het advies van de commissie AVEM (27 223, nr. 23);**
- **de convenanten herintredende vrouwen (SoZa-02-401).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

Mevrouw **Bussemaker** (PvdA) constateert dat een notitie van het voorgaande kabinet besproken wordt met een inmiddels demissionaire staatssecretaris. Dit bemoeilijkt het debat. Het is jammer dat het allemaal zo lang heeft geduurd. Na het uitkomen van het SCP-rapport «Variatie en participatie» zo'n drie jaar geleden heeft de PvdA-fractie om een reactie van het kabinet gevraagd. Keer op keer is verzekerd dat eerst nader onderzoek nodig was. Het lijkt erop dat onderzoek in toenemende mate beleid vervangt. Staat de staatssecretaris voor 100% achter de brief van Van Boxtel en Verstand of wil hij andere accenten leggen en, zo ja, welke? Minister Nawijn heeft opgemerkt dat islamitische vrouwen onderdrukt worden. Misschien is dat voor de staatssecretaris aanleiding om samen met deze minister hier iets aan te doen en de vrouwen in kwestie kansen te geven. Scholing, toegang tot de arbeidsmarkt en kinderopvang zijn belangrijke onderdelen van het emancipatieproces. Daarnaast kent het integratievraagstuk sociaal-culturele aspecten. Ayaan Hirsi Ali is niet de enige, maar zij heeft het wel scherp verwoord.

Hoe zou het beleid van de staatssecretaris er uitzien als hij langer zou mogen regeren dan de maanden die hem nu nog in zijn ambt resten? Wat is zijn visie op emancipatie en integratie op het terrein van het arbeidsmarktbeleid en op andere terreinen? Hoe ziet hij de relatie tussen de gelijke kansen op de arbeidsmarkt en de sociaal-culturele thema's? Geeft hij prioriteit aan de emancipatie van moslimvrouwen? Pim Fortuyn heeft hier veel woorden aan gewijd, maar wel op een goedkope manier, want het bleef bij de constatering dat moslimvrouwen onderdrukt worden. Het AVEM (Arbeidsdeelname van Vrouwen uit Etnische Minderheidsgroepen)-rapport en de kabinetsreactie daarop zijn onvoldoende. Zij zijn veel

¹ Samenstelling:

Leden: Rosenmöller (GroenLinks), Jorritsma-Lebbink (VVD), Noorman-den Uyl (PvdA), Van Dijke (ChristenUnie), Bakker (D66), B. M. de Vries (VVD), De Grave (VVD), Hamer (PvdA), voorzitter, Verburg (CDA), Bussemaker (PvdA), Halsema (GroenLinks), Mosterd (CDA), Blok (VVD), Bos (PvdA), Smulders (LPF), ondervoorzitter, Jense (Leefbaar Nederland), Rambocus (CDA), Wiersma (LPF), De Ruiter (SP), Ferrier (CDA), Smolders (LPF), Bruls (CDA), Zeroual (LPF), Eski (CDA) en Van Loon-Koomen (CDA).
Plv. leden: Tonkens (GroenLinks), Terpstra (VVD), Adelmund (PvdA), Van der Vlies (SGP), Van Geen (D66), Wilders (VVD), Van Hoof (VVD), Tichelaar (PvdA), Koopmans (CDA), Kalsbeek (PvdA), Van Gent (GroenLinks), Smilde (CDA), Oplaat (VVD), Verbeet (PvdA), Van Ruiten (LPF), Teeven (Leefbaar Nederland), Algra (CDA), Stuger (LPF), De Wit (SP), Vietsch (CDA), De Jong (LPF), Hessels (CDA), Varela (LPF), Van Oerle-van der Horst (CDA) en Van Dijk (CDA).

te bureaucratisch en te versluisend. Er moeten concrete doelen worden gesteld, zoals in de MKB-convenanten voor allochtonen. Iets dergelijks moet ook gelden voor allochtone vrouwen. Er zijn voornemens om afspraken te maken over herintreedsters, maar dit is een te magere vertaling van de motie van mevrouw Bussemaker van twee jaar geleden. Het kabinet wil tot 2005 70 000 herintreedsters aan een baan helpen. Voor hoeveel vrouwen is dit gelukt? Gaat het hierbij om tijdelijke contracten? Het plan van de PvdA-fractie omvatte veel meer, zoals jobcoaches en leerwerktrajecten afgestemd op allochtone vrouwen. Wil de staatssecretaris op deze punten concrete doelen stellen?

In de stukken is sprake van adequate scholing en duale trajecten. Hoeveel vrouwen volgen die trajecten? Iedereen weet dat er een groot tekort aan kinderopvang is, met name bij inburgeringscursussen. Is hierin verbetering aangebracht? Wat is de rol van intermediairs? Op welke wijze worden afspraken hiermee gemaakt?

In het kader van de stimulering allochtone groepen hebben 29 gemeenten subsidie ontvangen, maar slechts 14 projecten staan open voor meisjes. Mogen zij niet aan de andere projecten deelnemen? Op dit terrein moet voortvarender worden opgetreden.

De wet SAMEN kan uitgesplitst worden naar sekse, zodat kan worden nagegaan hoe het verder met vrouwen gaat als zij eenmaal een baan gevonden hebben. Hoe ziet de staatssecretaris de voorgestelde bezuinigingen op de I/D-banen? Veel allochtone vrouwen krijgen juist op die manier kans op een baan. De moedercentra zijn goede voorbeelden van effectieve projecten. Dit zijn laagdrempelige voorzieningen, maar zonder I/D-banen kunnen zij niet in stand blijven. Aan de ene kant worden mooie rapporten geschreven, maar aan de andere kant worden maatregelen aangekondigd die de positie van allochtone vrouwen verslechteren. Kortom, er is meer daadkracht nodig en minder papier.

Mevrouw **Van Oerle-van der Horst** (CDA) onderschrijft de woorden van mevrouw Bussemaker dat er sprake is van een overvloed aan rapporten op dit terrein. Aan het rapport van de commissie AVEM lagen bijvoorbeeld drie rapporten ten grondslag. De aanbevelingen uit het AVEM-rapport worden terecht aanbevelingen op maat genoemd. Voor het eerst wordt nu niet van de achterstand maar van de potentie van de doelgroep uitgegaan. Het is alleen jammer dat hier pas in 2002 op wordt gewezen. Waar zou men zijn uitgekomen als veel eerder vooral het gezond verstand was gebruikt? Dit soort opmerkingen moet alle beleidsmedewerkers tot nadenken stemmen.

Alle actoren hebben hun verantwoordelijkheid. Er is overigens al een aantal maatregelen genomen, zoals subsidies voor experimenten van de commissie Dagindeling om de combinatie werk en zorg te vergemakkelijken, de MKB-convenanten, de convenanten met grote ondernemingen, de afspraken met thuiszorg over de inzet van etnische minderheden bij het vervullen van vacatures en de afspraken met de CWI's en de VNG. Op onderdelen worden doelen gesteld, bijvoorbeeld om tot 2005 70 000 herintredende vrouwen te bemiddelen waarvan 15% allochtone vrouwen. Er is geld voor inburgering van nieuwkomers en van oudkomers en er is een task force inburgering om de knelpunten in de uitvoering aan te pakken. Het algemeen arbeidsmarktbeleid met als kern de sluitende aanpak en het flankerend beleid heeft al tot veel voorstellen en maatregelen geleid, ook ten aanzien van vrouwen uit etnische minderheidsgroepen. De arbeidsparticipatie onder deze groep is toegenomen. Er gebeurt al veel en toch put het kabinet zich uit in nog meer maatregelen en activiteiten, die vaak op andere maatregelen worden gestapeld. Het lijkt te veel op een reactief beleid. Arbeid is een goed middel tot integratie. Maatschappelijke integratie hoeft niet per se vooraf te gaan aan arbeidsintegratie. De duale trajecten zijn van groot belang. Nieuwkomers moeten deze meteen aangeboden krijgen. Wat zijn de ervaringen met de

duale trajecten tot nu toe? Is de digitale werkwijze al beschikbaar? Hoe zit het met de taakstelling met betrekking tot het in dienst hebben van etnische minderheden bij de departementen? Hoeveel mensen zijn bij de uitvoering van deze plannen betrokken?

De gemeenten leggen verantwoording af aan de minister over aantallen, kosten en resultaten. Hoeveel uur is er met deze beleidsvoorstellen en de controle op de uitvoering daarvan gemoeid? Nergens is iets van de VBTB-systematiek terug te vinden, terwijl daar wel degelijk behoefte aan is. Omdat de maatregelen veelal op lokaal niveau genomen worden, zijn de gemeenten geschikt om de regiefunctie meer inhoud te geven. Er wordt een landelijke stuurgroep ingesteld om de gemeenten hierin te ondersteunen. Sociale Zaken en Werkgelegenheid draagt zorg voor het beschikbaar stellen van kennis en informatie inzake praktijkervaring. De expertise van kenniscentra wordt overzichtelijk gepresenteerd en de informatie over regelingen wordt adequaat verspreid. De voordelen voor werkgevers van het in dienst nemen van etnische minderheden moeten onder de aandacht gebracht worden en er moet meer gebruikgemaakt worden van de expertise van zelforganisaties.

Het AVEM-advies gaat uit van talenten en arbeidspotentieel. Het betreft een zeer diverse groep waardoor maatwerk geboden is. Is het niet effectiever, de betrokken vrouwen een rugzakje te geven waarvoor zij ook zelf verantwoordelijk zijn? Een casemanager kan dit goed samen met de betrokkenen regelen. Afgezien van de regiefunctie en de duale trajecten kunnen dan heel wat regels vervallen. Welke regels komen volgens de staatssecretaris hiervoor vooral in aanmerking?

Mevrouw **Van Geen** (D66) merkt op dat werk heel belangrijk is voor de emancipatie en integratie van allochtone vrouwen, vooral vanwege de sociaal-culturele achtergronden. Werk is ook belangrijk voor de economische zelfstandigheid van betrokkenen. Dit geldt te meer voor allochtone vrouwen met een onvolledige AOW-opbouw. In antwoord op vragen van mevrouw Bussemaker heeft de staatssecretaris onlangs geschreven dat het allemaal wel goed gaat, maar daar twijfelt mevrouw Van Geen sterk aan. Tot en met 2005 zouden 70 000 vrouwen herintreden waarvan 15% allochtoon. Ligt men op schema? Hoe is de prognose? In het licht van de huidige ontwikkelingen is deze doelstelling bescheiden te noemen. Er moet wel degelijk hard aan getrokken worden.

Het AVEM-rapport bevat zeer goede aanbevelingen, maar roept ook een aantal vragen op. Hoe wordt het budget van de gemeenten voor herintredende vrouwen of de integratie van allochtone vrouwen verdeeld? Werkt de reïntegratiemonitor goed? Geven de resultaten aanleiding tot herschikking van het budget? Terecht wordt van de gemeenten gevraagd, de regie te voeren. Is de landelijke stuurgroep al ingesteld?

De betrokken vrouwen hebben maatwerk nodig om toe te kunnen treden tot de arbeidsmarkt. Wordt er systematisch gekeken naar best practices? Zijn er afspraken gemaakt over de wijze waarop deze een optimale voorbeeldwerking kunnen hebben? Is de website al operationeel? Heeft dit initiatief wel hoge prioriteit?

Is er een overzicht van de mate waarin de armoedeval een rol speelt bij herintreding? Worden er maatregelen genomen om deze tegen te gaan? Mensen zullen altijd een rationele afweging maken. Zij moeten er bij het aanvaarden van werk ook financieel op vooruitgaan.

Hoe effectief zijn de voorlichtingscampagnes? Hoe staat het met het onderzoek naar de wensen van werkgevers? Is het de staatssecretaris gelukt om dit najaar nieuwe convenanten af te sluiten en, zo ja, wat zijn de effecten daarvan? Hoe denkt de staatssecretaris over contract compliance? Is het evaluatierapport van het pilotproject ter zake al verschenen? Welke conclusies worden er uit dit pilotproject getrokken?

Mevrouw **Tonkens** (GroenLinks) signaleert dat een aantal conclusies van de commissie AVEM niet in aanbevelingen wordt vertaald. De arbeidsmarkt is niet ingesteld op allochtone vrouwen. Betrokkenen hebben te maken met vooroordelen van werkgevers en collega's. Daarnaast hebben zij last van traditionele opvattingen van met name mannen uit hun omgeving. Deze vrij heldere constatering wordt helaas niet in beleid vertaald. Discriminatie op de arbeidsmarkt moet worden bestreden en traditionele opvattingen van mannen over de participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt moeten worden tegengegaan.

Mevrouw Tonkens is benieuwd of de staatssecretaris bereid is, het aarzelende beleid van het kabinet op het onderhavige terrein een duwtje in de goede richting te geven. De inburgeringscursussen zijn te weinig intensief en bereiden niet goed voor op de arbeidsmarkt. Het kabinet volstaat op dit punt met op te merken dat de duale trajecten belangrijk zijn. Is dit een gemiste kans? Moeten de inburgeringscursussen op dit punt niet aangepast worden?

De armoedeval is een groot probleem. De commissie stelt in dit verband voor een herintrederskorting in te voeren en de SPAK (specifieke afdrachtskorting) te verhogen. Deze aanbevelingen worden niet door het kabinet overgenomen. Integendeel, allochtone vrouwen worden juist ontmoedigd, aan het werk te gaan. De armoedeval wordt vergroot door de introductie van een inkomensafhankelijke zorgkorting en een inkomensafhankelijke kinderkorting. Daarnaast wordt de SPAK afgeschaft. Wat vindt de staatssecretaris hiervan?

Vrouwen uit etnische minderheidsgroepen moeten beter begeleid worden, zowel tijdens de inburgerings- en reïntegratiecursussen als op het werk. Het kabinet reageert hierop met de algemene mededeling dat de werkgever hierin zal moeten investeren. Het lijkt niet het directe belang van werkgevers te raken om vrouwen met een laag opleidingsniveau intensief te begeleiden. Waarom neemt het kabinet op dit punt zijn verantwoordelijkheid niet?

De commissie doet een aantal aanbevelingen voor verbetering van kinderopvang, die helaas te veel zijn toegespitst op gastouderopvang. De enige reactie van het kabinet hierop is de verwijzing naar een netwerk-bijeenkomst. Het kabinet neemt ook de aanbeveling om oudkomers toegang te geven tot kinderopvang niet over. Dit geldt ook voor de aanbeveling om werkgevers incentives te geven om vrouwen uit etnische minderheidsgroepen in dienst te nemen.

Recent onderzoek van het Verweij-Jonker-instituut toont aan dat vrouwen uit etnische minderheidsgroepen een zeer grote kans hebben om in de WAO te belanden. Hoeveel vrouwen zijn er het laatste jaar in de WAO terechtgekomen en hoeveel vrouwen uit etnische mindergroepen waren daarbij? Uit dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat er maatregelen moeten worden genomen die zich richten op bestrijding van het ziekteverzuim en verbetering van de reïntegratie.

De heer **De Grave** (VVD) merkt op dat vrouwen uit etnische minderheden een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt hebben, maar de afgelopen jaren is deze positie wel sterk verbeterd. De vraag is in hoeverre dit te maken heeft met de algemene verbetering van de arbeidsmarkt en in welke mate dit het resultaat is van specifiek beleid. Die laatste vraag is van groot belang, want op dit moment verslechtert de economische situatie. Het convenant met het MKB was zeer succesvol, maar zal dit zo blijven als de arbeidsmarkt krappere wordt? Heeft de regering hier inzicht in? Als er reden tot zorg is, heeft het kabinet dan het voornemen om het belang van het sluiten van convenanten te benadrukken, bijvoorbeeld bij het cao-overleg?

Is de landelijke stuurgroep al ingesteld en, zo ja, heeft zij al resultaat geboekt? Geven de aanbevelingen van de commissie AVEM inzake het gastouderschap de staatssecretaris aanleiding om het voorstel voor de

WBK (Wet basisvoorziening kinderopvang) aan te passen? Het gebrek aan kinderopvang is een algemeen probleem. De commissie AVEM constateert dat het gastouderschap voor de onderhavige groep vrouwen een goede oplossing is.

De heer **Van der Vlies** (SGP) onderschrijft dat arbeidsparticipatie het integratieproces kan vergemakkelijken. Om een en ander te bevorderen, zijn er verschillende instrumenten, zoals stimulering, overreding en subsidiëring. Niet vergeten mag echter worden dat de overheid behoedzaam moet zijn ten aanzien van culturele opvattingen en keuzes die inherent zijn aan een bepaalde identiteit. Als de overheid die grens niet in acht neemt, zullen er diepe conflicten ontstaan. De overheid moet inzetten op deugdelijke en effectieve stimuleringsmiddelen, zoals het algemeen arbeidsmarktbeleid met de sluitende aanpak. Daarnaast is er het flankerend beleid. De laatste jaren wordt er intensief gewerkt aan het op elkaar afstemmen van arbeid en zorg. Het laatste spoor is het specifieke beleid. De overheid kan aangesproken worden op goede voorlichting, een zekere mate van begeleiding, organisatie en bekostiging. Binnen het pakket stimulerende maatregelen is ontschotting nodig met het oog op de noodzakelijke flexibiliteit. In veel rapporten komt namelijk naar voren dat de problematiek te rigide aan de orde komt op de werkvloer van de samenleving. Het sluiten van convenanten is een goede oplossing. De heer Van der Vlies is dan ook benieuwd op welke wijze het MKB-convenant na 1 januari aanstaande wordt voortgezet. Is het de bedoeling dat naast de convenanten van Nijmegen en Den Haag de rijksoverheid met veel meer gemeenten convenanten zal sluiten? Het bevorderen van gastouderopvang via netwerkbijeenkomsten is een uiting van een bottom-up- in plaats van een top-down-benadering. De slaagkans van de eerste ontwikkeling is hoger dan die van de laatste.

Het antwoord van de staatssecretaris

De **staatssecretaris** wijst erop dat er de afgelopen jaren sprake is van een zekere vooruitgang op het gebied van (her)intredende (allochtone) vrouwen, maar dat dit nog niet genoeg is. Er moet hard gewerkt worden aan een verdere verbetering. In zijn resterende periode als demissionaire staatssecretaris wil hij zijn best doen om een en ander zo scherp mogelijk aan te zetten.

Het plan van aanpak van juli 2001 was naar het oordeel van de vaste commissie te weinig ambitieus en te weinig concreet. De overheid moest zich vooral richten op het wegnemen van concrete belemmeringen, zoals een gebrek aan kinderopvang, op scholing, op niet passende werktijden en deeltijdbanen. Het is jammer dat destijds het plan voor fiscale stimulering is afgeschoten, want daarmee zou de overheid direct resultaat kunnen boeken.

In de laatste jaren is de arbeidsdeelname van vrouwen in Nederland flink toegenomen. Samen met Ierland behoort Nederland tot de snelste groeiers in Europa. De arbeidsparticipatie van vrouwen met kinderen van vier jaar en ouder is in de periode 1998–2000 het snelst gestegen. Het aantal vrouwen dat vanwege kinderen stopt met werken, is sterk afgenomen. Het aantal deeltijdbanen neemt toe. In vergelijking met de inkomensontwikkeling van mannen zijn vrouwen beter gaan verdienen. Bij dit alles dient wel bedacht te worden dat sprake was van krapte op de arbeidsmarkt. Deze positieve berichten gelden niet voor de gehele linie. Laagopgeleide vrouwen kennen geen behoorlijke inkomensstijging. Vrouwen uit etnische minderheidsgroepen hebben een ongekend grote sprong voorwaarts gemaakt in de arbeidsdeelname. Vooral de groei onder de Marokkaanse en Surinaamse vrouwen is indrukwekkend. Desondanks werken nog steeds relatief weinig allochtone vrouwen. Antilliaanse, Surinaamse en Arubaanse vrouwen participeren bovengemiddeld op de

arbeidsmarkt (62%), maar Marokkaanse en Turkse vrouwen kennen een relatief lage participatie (respectievelijk 31% en 36%).

De Europese doelstelling is een arbeidsparticipatie van vrouwen op 60% in 2010. Nederland wil van 53% in 2001 naar 65% in 2010. Dit is ook nodig om het bedrijfsleven de aansluiting bij de top van Europa te laten hervinden. Daarnaast gaat het om het bevorderen van de integratie, het voorkomen van maatschappelijke isolatie en economische zelfstandigheid. Het kabinet wil jaarlijks een toename van de arbeidsdeelname van allochtone vrouwen van 0,75% realiseren tot 54% in 2005. Allochtone vrouwen kunnen in de toekomst een belangrijke bijdrage leveren aan de overall-toename van arbeidsdeelname van vrouwen. De generieke arbeidsmarktmaatregelen dragen in behoorlijke mate bij aan het bereiken van de doelstellingen.

Aan het vorig jaar gepresenteerde plan van aanpak ligt een drietal onderzoeken ten grondslag. Gelet op de vele vragen die ook tijdens dit AO weer zijn gesteld, wordt het de staatssecretaris duidelijk waarom er zoveel onderzoeken worden verricht. Er moet een balans gezocht worden tussen output en onderzoek.

Potentiële herintreedsters hebben veelal specifieke wensen. Het aanbod strookt vaak niet met de wensen van vrouwen. Er is een grote informatiebehoefte. Zij kennen de weg naar werk vaak niet. Werkgevers hebben moeite om deze bron aan te boren. De CWI's zijn bij deze vrouwen onvoldoende bekend. De gemeenten hebben pas dit jaar een taak op dit terrein gekregen, dus dit proces verkeert nog in de beginfase. Hierop gelet, staat in het plan van aanpak het afsluiten van conventanten centraal. Deze afspraken bevatten inspanningsverplichtingen en streefwaarden.

Het beleid gericht op de maatschappelijke participatie en de arbeidsdeelname van vrouwen uit etnische minderheidsgroepen is begin vorig jaar van start gegaan. De regionale platforms voor arbeidsmarktbeleid zijn zeer waardevol. De CWI's hebben campagne gevoerd onder het motto «kom terug». In mei 2002 zijn er bijeenkomsten geweest inzake de gastouderopvang. Er zijn vijf experimenten gestart in verband met het zelfstandig ondernemerschap gericht op kinderopvang en persoonlijke dienstverlening. Er is veel geïnvesteerd in het informeren van de gemeenten en de werkgevers.

Van de duale trajecten in het reïntegratieproces wordt een enorme impuls verwacht. Casemanagers kunnen een belangrijke rol spelen, maar daarbij dient ook sprake te zijn van ontschotting. Er moet iemand zijn die communiceert met alle betrokken organisaties en die ook verantwoordelijk is voor het herintredingsproces. Bij contract compliance is er in tegenstelling tot bij conventanten sprake van een verplichting en dat werkt minder. De algemene lijn van vrijwillig maar niet vrijblijvend is in dit soort processen te verkiezen.

Mannen spelen een belangrijke rol bij de emancipatie van vrouwen. Dit geldt ook voor gezinnen aan de onderkant van de samenleving. De overheid heeft hierin een subtiele taak. Zij dient hierin behoedzaam, doch voortvarend te opereren. De staatssecretaris herinnert in dit verband aan de uitspraak van prins Claus dat ontwikkelingslanden niet worden ontwikkeld door de westerse landen, maar dat de westerse landen op z'n hoogst kunnen helpen om de ontwikkelingslanden zichzelf te laten ontwikkelen. De staatssecretaris voert kringgesprekken met emanciperende islamitische vrouwen. Deze vrouwen vormen de voorhoede. Zij geven aan dat scholing uiterst belangrijk is. Allochtone vrouwen krijgen vaak ten onrechte een laag scholingsadvies.

In het beleid op langere termijn zou de burger als startpunt genomen moeten worden. De overheid moet via de kortst mogelijke weg met de burger communiceren en de budgetten zo effectief mogelijk inzetten. Dit betekent dat er zo min mogelijk regels en zo min mogelijk ambtenaren moeten zijn; kortom zo min mogelijk bureaucratie. Mensen moeten uitgaan van hun eigen identiteit en hun eigen mogelijkheden.

De gemeenten spelen een belangrijke rol, onder meer bij het omzetten van gesubsidieerde in reguliere banen en bij het in gang zetten van de duale trajecten. De cijfers over de duale trajecten verschijnen in december. De 14 SPAG-projecten die openstaan voor vrouwen en meisjes zijn specifiek op deze groep gericht. Dit betekent uiteraard niet dat vrouwen van de andere projecten zijn uitgesloten.

De website «convenanten herintredende vrouwen» is in ontwikkeling en zal begin volgend jaar operationeel zijn. Er wordt gewerkt aan een pagina waarop de emancipatiecijfers van het eigen departement te zien zijn. Dit geeft dan tevens de best practice aan. Het is in feite een benchmark. De digitale werkwijze van de duale trajecten komt eind van deze maand beschikbaar.

Voor 2002 was er een geoormerkt budget voor niet-uitkeringsgerechtigden. Het voornemen is om dit per 2003 als niet-geoormerkt budget toe te voegen aan het algemene scholings- en activeringsbudget. Via de monitor scholing en activering zal over de besteding van dit budget gerapporteerd worden.

De wensen van de werkgevers worden op dit moment geïnventariseerd. In het voorjaar zal een en ander op een rij zijn gezet. Op dit moment wordt gewerkt aan de samenstelling van de landelijke stuurgroep. Zij heeft een aanjaagfunctie en in dit kader kan informatie uitgewisseld worden. In deze werkgroep zitten afvaardigingen van de belangrijkste spelers.

Het is een goede suggestie, de convenanten onder de aandacht te brengen in het kader van het cao-overleg.

In allochtone kring is de vertrouwdsheid van een gastoudergezin een belangrijk element. Een bezwaar hiervan is dat een dergelijke wijze van kinderopvang de integratie in de zin van menging niet bevordert. In het kader van de WBK moet dit punt ook aan de orde komen. Dit moet vooral gezien worden als een eerste stap.

Nadere gedachtewisseling

Mevrouw **Bussemaker** (PvdA) heeft de indruk dat dit kabinet nog minder ambitieus en concreet is dan het vorige. De staatssecretaris heeft de mond vol van ambities, maar het kabinet neemt maatregelen waardoor vrouwen bepaald niet gestimuleerd worden om aan het werk te gaan. Hoe staat het met de herintreedstersconvenanten? Op welke wijze wordt de uitbreiding hiervan aan de gemeenten voorgelegd? Wordt overwogen om voor herintreedsters eenzelfde soort conventant te sluiten met het MKB als voor allochtone vrouwen?

De staatssecretaris is niet ingegaan op de vragen over de relatie tussen sociaal-economische en sociaal-culturele emancipatie. Wat vindt hij van de suggestie om samen met minister Nawijn een emancipatienota te schrijven? Is hij bereid om samen met de minister meer te doen aan de emancipatie van allochtone vrouwen in brede zin?

Mevrouw Bussemaker betreurt het dat weinig reactie is gekomen op de concrete vragen.

Mevrouw **Van Oerle-van der Horst** (CDA) constateert dat er weinig vragen zijn beantwoord. Zij herinnert aan haar vraag over de VBTB-systematiek. Er is vooral behoefte aan informatie over de stand van zaken op dit moment.

Mevrouw **Van Geen** (D66) is teleurgesteld over de beantwoording. De staatssecretaris komt niet verder dan goede bedoelingen. De regering is verantwoordelijk voor het bijsturen van maatschappelijke ontwikkelingen en daarvoor is meer nodig. Op veel vragen is slechts summier ingegaan. Is er nu een evaluatierapport van het pilotproject contract compliance? Zo nee, wanneer kan de Kamer dat verwachten? Er is al lang en breed besloten dat de stuurgroep ingesteld zal worden, maar hoe staat het nu

met de methodiekontwikkeling? Wordt hieraan gewerkt of is ook dit in goede bedoelingen blijven steken?

Mevrouw **Tonkens** (GroenLinks) constateert dat geen enkele vraag van haar beantwoord is. Kringgesprekken kunnen informatief zijn voor de staatssecretaris, maar wat schiet de rest van Nederland ermee op? Iedereen is voor minder regels en minder bureaucratie, maar deze algemene uitspraak blijkt in de praktijk van het regeerakkoord alleen maar tot bezuinigingen te leiden. Wat wil de staatssecretaris anders dan bezuinigen? Er wordt nu heftig gekort op Melkertbanen, de CWI's, het doelgroepenbeleid en op casemanagers. Dit staat haaks op het huidige beleid. De staatssecretaris moet hierin een keuze maken.

De heer **De Grave** (VVD) suggereert een andere opzet van het algemeen overleg. Er kan begonnen worden met het stellen en beantwoorden van feitelijke vragen, waarna de commissie zich kan concentreren op een aantal kernpunten die met alle betrokken bewindslieden besproken kunnen worden.

De heer **Van der Vlies** (SGP) wil weten op welke wijze de staatssecretaris wil bevorderen dat dit onderwerp op de agenda van het najaarsoverleg wordt geplaatst. De SGP-fractie onderschrijft het uitgangspunt van vrijwilligheid zonder vrijblijvendheid. Zij kiest overigens voor een benadering die gekenmerkt wordt door voortvarende behoedzaamheid.

Het spijt de **staatssecretaris** dat bijna alle leden van de commissie teleurgesteld zijn over de beantwoording. Hij constateert dat zij zeer gemotiveerd zijn om met dit onderwerp aan de slag te gaan. De specifieke vragen die zijn blijven liggen, zullen schriftelijk worden beantwoord. De gemeenten krijgen nu het voortouw.

De veronderstelling is dat het rapport over de evaluatie van het pilotproject contract compliance net verschenen is of binnenkort verschijnt. De voorlopige resultaten waren niet bemoedigend.

De staatssecretaris zegt toe, minister De Geus aan te spreken op de inhoud van het najaarsoverleg, maar dat bevindt zich in een moeilijke fase.

De voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Hamer

De griffier van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Nava